

ХАНТЫ ЯСАҢ

Основана
1 ноября 1957 года

25.07.2024
№14 (3650)

Хүл велдәсләты ёх хәтл постәсәт

Шапша кәртәйн Ёмвош район хүл велдәс ёх ёмәңхәтл вәс. С. Сатина верум хур

Кәщә хәев Нуви
сәңхум района
яңхәс

» 3

Югра – щит ма рәт
мүвем

» 6

www.khanty-yasang.ru

Сәмн па нумәсн тәйләв

» 12-13

Вәщ тылăщ 11-мит хăтăлн Ёмвошн РИЦ «Югра» тăхийн округев айкелăт аќатты хăннехуятăт рэпата верăт арталăты государственной инспекция кăща юкана вѳты не Ольга Ионкина па лўв пилэла арсыр рэпата щирăт давăлты кăща дăќќар хэ Андрей Ульянов пила вѳтантыйлсăт.

Рэпата арталăты ёх верăт

Сырыя О. Ионкина спутăртăс, хуты рэпата верăт арталăты государственной инспекция хăннехуятăт тăм 2024-мит ол шэпн араattelн 52 контрольно-надзорной ванлтупсы тэса лэщăтсăт.

Щитăт кўтн 29-мит арсыр тăхета яңхсăт па 23-кем пўш сыр-сыр непеќат ямсыева вантсăт па арталăсăт. Щимăщ рэпитты тăхет вантмел пураитн тăлаңтелн 939 вевтам вер уша павăтсăт. Вантэ, арсыр рэпатайт хуща дыв щи арат леваса па атмаш мăнты рэпитты щирăт тăм олн иса шивалдсăт.

Округев луватн арсыр кăща ёхлўвн тэнял ол эвăлт тăм пўш 1,7 арат рэпата вер вевтамшăка верты питсы. Мет атма щи верăт мăнлăт, щитăт кўтăтн: 55-кем процент арат – щит рэпитты тăхи эвăлт вевтама ал хăннехуятлўва тылăщ вух сухуптăты щирăт; 30-кем процент арат – щит па хуятăт вѳлты па арсыр рэпата верты тăхилал вевтама лэщăтман тăйлдыт; вет процент арат – щит рэпатая вўты непеќат арпелăќ юврая муй шеңќ топада ин хăншдыт.

Щăлта О. Ионкина лупăс, хуты округев луватн арсыр рэпата мăты кăща ёхлўва дыв 97 непеќ араттелн китсăт, дэлн щи кăщайт дыв рэпитты тăхилал хуща Россия сыр-сыр мўв законăт щирн вевтама верум вер-

О.М. Ионина па А.К. Ульянов. РИЦ «Югра» эвăлт вўюм хур

дал ямсыева па тэса ат версăт. Ёхăт щи тăхет эвăлт дыв хущеда айкелăт юхăтсăт, муй щирн арсыр рэпата мăты тăхетн кăщайт сыр-сыр вевтам верăт тўнщирăңа па яма лэщăтсăт. О. Ионкина яңăт хўватн, лăңхалăт муй ан лăңхалăт ар кăща ёх па ищипа юврая мăнты верлад ямсыева верты питлăт. Вантэ, рэпатайт верăт арталăты государственной инспекция хăннехуятăт щит кашăң пураин вантман па арталуман тăйлдыт. Тэп щимăщ вэн вер унтасн округев луватн вѳлты па арсыр тăхетн рэпитты 368-кем хăннехуята 24 миллион шойт арат тылăщ вух мосты кемн сухуптăсы.

Щи верăт тумпийн государственной инспекция тăхи хущи вѳлты хăннехэйт сыр-сыр профилактической рэпатайт верлăт па арсыр кэртăтн муй вошăтн рэпата мăты кăща ёхлўв пила вѳтантыйлдыт па путремăлдыт, дэлн щи хэйт па неңăт кашăң вер иса

Россия мўвев законăт щирн тэса ат лэщăтсăт. Тэп тăм ванан округевн ар тăхет эвăлт ийлпа ал рэпатайтн вѳлты хуятăта араattelн 62-кем миллион шойт арат вух па ийлпа сухуптăсы. Вэщ тылăщ олăң хăтл 2024-мит ол вўш вэнты Югра мўвев луватн итэх рэпитты тăхетн тылăщ мăр холумты вухăт 23 млн шойт вух арата ювантыйлсăт па араattelн 1698-кем хăннехуята иса ан па мийлэсыт. Щи пăта округев государственной инспекция хэйт па неңăт арсыр тăхетн вѳлты кăща ёхлўва штрафăт мăсăт.

Щимăщ штраф сухуптăты щирăт тăм олн араattelн нивăл миллион араattelн шойт вуха юхăтсăт.

Рэпата верăт арталăты государственной инспекция ёх мутшăлдыт ки, муй щирн рэпата лэщăтты ал хуятăт вевтама верум тăхетн муй лавăрт па нехлăң хотăтн ки рэпитлăт, щит ищиты дыв кăща ёхлўва сыр-сыр

мосты непеќат китлăт па иньшăслăт дывел, муй пăта ал хăннехэйт вевтам хотăтн муй тăхетн лавăртăңа тăмхăтл вѳлдыт па рэпитлăт. Щимăщ тăхет кăщайта тăм ийсн дыв сыры иньшăсты непеќат китлăт. Щăлта щи утăт немулды щира ан ки тăйлдыт, дыв рэпитты тăхи кăща ёхлўва ищиты арсыр штрафăт мăлдыт.

Лупăс, кашăң айшăќ муй вэн вер лэщăтты пураин ушăңа-сашăңа рэпитты мосл, дэлн хăннехэ ал мэшмăлсы па ёшлал-кўрлал тăлаңа па яма елды ат вэсăт. Щимăщ верăт пăта тăм ийсн Государственной инспекция кашăң рэпитты вер арталуман па вантман тăйл. Вэщ тылăщ олăң хăтăлн 2024-мит олн щи тăхия араattelн 175 айкел сыр-сыр рэпатайтн тăхет эвăлт юхтăс. Щи утăт хуща ал хăннехуятăт ямсыева хăншлăт, рэпитты тăхетн ямкем арат хăннехэ мэшмăлсы па ёхăт щи хэйт пельница хотăта лекщитты китсыт. Тэнял ол мăтты ки ищи араattelн хэ ёх рэпатайтн ар щирн мэшăңа ийсăт. Округев «Государственная инспекция» труда тăхийн вѳлты ёх кашăң щимăщ вер пила вѳќката па тэса рэпитлăт. Щăлта ищипа уша верлăт, рэпата лэщăтман муй ал щиты щимăщ хуятăт ин мэшмăлдыт.

Арпелăќ хăннехэ машинайн, кев эшăт хўват яңхман, ийха хойлăт па вевтама мэшмăлдыйлдыт. Мўв илпи таш холумты тăхетн ищиты ямкем арат хăннехэ юхи хăшум олăтн мэш вера питлăт. Тăмхăтл итэх хэйт па дыв щирлалн рэпитты тăхийн сурма питлăт.

Путăр хăншăс:

Владимир Енов

Кэща хэев Нуви сәңхум района яңхәс

Кэща юкана вэлты хә Руслан Кухарук тәм ванән Нуви сәңхум района яңхәс. Лүв мир пида вәйтантилдәс, ай кәртәтн вэлты мир пида карты шүңкәт мухты путәртәс. Шци вәйнтатупсийн район хуща вэлты мирев худыева вәсәт, мата ех щимәщ каш тайсәт.

Вәйтатупсы хуща Варсыр верәт олаңән путәр мәнәс, мет ар путәр, щит муй вүрн тәм район верәт яма ләщәтты. Шци верәт ләщәтты пәта Югра кэщаев әкмум ех путәртум ясәт хәдәнтәс па нәтты ехдалн непека хәншсайт, елды тәм верәт яма ләщәтты пәта.

Хән вәйнтатупсы олаңитса, Р. Кухарук лупәс, Россия президент ясаңән арсыр мұв сүңәтн хәнне-хәйт вәлупсы яма ләщәтты пәта и нумәсн, и әрн вэлты мосл, тәп щирн вәлупсәв яма тәты пәклүв. Муниципалитет кэща еха, рәпата хотәт верты кэща хуятәта па мир пида рәпитты каш тайты хәннехәйтә иса верәт яха пилтәщман верты мосл, щирн тәп вер тывл.

Мет олаң Р. Кухарук Манстәр район Ас мухты верты нурл, олаңән путәртәс. Нуви сәңхум район хуща вэлты еха щи нурл, вера мосл.

» Шит мет вән вер щи, щи вера вух ар мәнл. Шит мұң елды вэлты верев, тәм олаңән кашәң ол путәр мәнл. Шци верев тәп щирн тывл, хән мұң арсыр регионәт пида яха пилтәщман верты пилтүв, хән федеральной кэща ех мұңева нәтты пилдәт, хән вух тайты ех вухәт тәм верәтә маты пилдәт, – лупәс Югра кэща щира вэлты ики.

Па Р. Кухарук путәртәс, муй вера Нуви сәңхум район хуща ләщәтты мосл, муйсәр верәт тәм мұв хуща вэлты мира мосләт. Лүв ясәлн, тәм мұв әшәт

Р. Кухарук Нуви сәңхум районән. www.admhmao.ru хур

верты па яма ләщәтты мосл, тәта пәльницайта тохтур хуятәт вера мосләт па тәм мұвәт-йиңкәт яма ләщәтты ищи мосл. Вәйтатупсыя юхтылум мир Югра кэщаев арсыр верәт олаңән иньщәсәт па ещәлт путәртәсәт, муйсәр нумәс тәм район верәт яма ләщәтты пәта дыв тайләт. И. Никонова Нуви сәңхум районән вэлты, увәс мир пида рәпитты верәт олаңән путәртәс. Некоммерческой тәхет рәпата ләщәты еха па юкан щира рәпитты еха иса пұш нәтләт. Ресурсной центр кэща грант па район кэща грант еша павтәс. Вәндтыйлты нявремәта тәм мұв яма уша верты пәта дыв па нәтләт. А. Пиунова айлат ех олаңән путәртәс. Тәм ол район хуща айлат ех әктупсы вәс, дыв региональной культура вух маты тәхийн нух пилсәт. И. Пензина путәртәс «Северянка» олаңән, тәта даль хәр эвәлт юхтум еха рұтьщәты хәтләт верты мосл.

Вәйтатупсы етшум юпийн Р. Кухарук мира

ям пәмәщипа ясәң лупәс, тәм мұв-йиңк елды ләщәтты ям нумәс тайтәт пәта.

Щәлта па кэща щира вэлты хэев, Нуви сәңхум район Касум вошн вэлты «Касум ех» тәхи хуща вұды тайты ех пида вәйтантилдәс. Тәта Нуви сәңхум район кэща С. Маненков, Касум вош кэща ими А. Назырова, «Касум ех» историко-культурной тәхи кэща ими Е. Федотова па увәс мирев вәсәт.

Тәм вәйтатупсийн увәс мирев йис верәт, этно-туризм па арсыр верәт олаңән путәр мәнәс. Тәмәщ вәйтатупсы увәс мирев нумәсн әкәтса, щи олаңән дыв карты шүңкәт мухты социальной тәхетн хәншәт.

Касум вұды тайты тәхи кэща С. Байгузин путәртәс, муй вүрн щиты верты, дәлн вұды нюхи иса пұш рыночной вух тынән тыныты, щирн уша йил муй арат нюхи мосл, па вұды тайты еха щирн нәтты пищ тайты пилдәт.

» Вұды тайты мирева нәтлүв па юкан вұды тайты мирев эвәлт ищи вұды нюхи ләтты пищ тайты пилтүв, – лупәс лүв.

Щәлта па путәр мәнәс, муй вүрн тәм мұвн әктум воньщумутәт, хұл, вұды нюхи шавиман тайты нумәс тайлдәт, щит Касум па Саранпауль вұды тайты компанияйт хуща. Шци путәртум верәт Р. Кухарук вана вұслә.

Е. Федотова этнографической туризм па арсыр верәт олаңән путәртәс, дыв рәпитты ех общинайт, крестьянско-фермерской тәхет па туристәт яха әкәтты щира вәлләт. Тәм вәйтатупсыя әкмум ех Касум вош кэщя А. Назырова непек хәншәт, муй вүрн тәм мұвн йис верәт яма ләщәтты.

Вәйтатупсы юпийн кэща щира вэлты хәя «Юные краеведы» непек мойләсы, хута Касум мұв вәлупсы олаңән хәншмән вәл. Шци киника М. Шевелева вәндтыйлты нявремәт пида хәншәт. Шци киникайн Р. Кухарук аңкаңкел олаңән хәншман вәл, дүв Касум вошн енмәс па тәта вәс.

» Мәнәма әмәщ вәс аңкаңкел олаңән лұңәтты. Касум вош – щит рәт мұвем, тәта ма аңкел сема пилтәс, тәта, аңкаңкел – Галина Алексеевна Ямзина, аңщәсем – Николай Васильевич Ямзин вәсәлән. Ая вәлмемн лұңәтүрум ма иса пұш тыв юхтыйлсум. Ин мәнәма вера әмәщ вәтаң мұвәма юхәтты, щи кұш рәпата верләм пәта юхтыйлсум, – путәртәс Р. Кухарук.

Хәнты ясаңә тулмәщтас: **Пётр Молданов**

Юхи хящум газетаевн ма «Нәмдэв» нѐмуп нявремӑн лўнтупсы олӑґӑн нынана айкел тӑсум. Интӑм елды итӑх нявремӑт ванлтум лўнтупсӑт олӑґӑн хӑншты лӑґхалум. Вантӑ, Вулаґ Отечественной далаь пурайн мўґ шуши мирлўв ищиты пӑлтаплы далаьссӑт, далаь пӑта атл-хӑтл тарма рӑпитсӑт, дӑлн Победа хӑтл ванемӑты.

Ай ӑхлўв далаь олӑґӑн нӑмлӑт

^ Ян Исаченко ^ Антон Гладеленко. И. Самсонова верум хурґӑн

8-мит ӑшколайн 5-мит классӑн вӑндтыйлды пухие Ян Исаченко вӑн аґщӑщел Андрей Иванович Гришкин олӑґӑн айкел тӑс. Щиты уша йис, хӑнты хӑ А.И. Гришкин 1905-мит олн сема питӑс. Вулаґ далаь олґнитумн Сўмӑтвош район Полнавӑт кӑрт эвӑлт хулыева хӑ ӑх далаь хӑра ӑкатты питсайт. Щи ӑх кўтн А.И. Гришкин ищи вӑс. Щи пурайн вӑн Ас хонӑґӑн иса кӑртӑґ мир: ӑґкет, имет, нявремӑт па пирща ювум ӑх рӑт хӑйт шӑкӑґ пӑлтап далаь хӑра китты пӑта ӑктӑщӑсӑт. Хӑ ӑх тўтӑґ хопа делсыйт па далаь тӑсыйт. Ар пелӑк хӑ рӑт мўведа ӑн па керлӑсӑт, далаь хӑрн ухдал пунсӑт...

Айтелн увӑс хӑннехӑ вой-хўл велман, вўдӑт дӑвӑлман, сыр-сыр пурмӑсӑт верман па дӑвӑрт вӑнт вӑлупсыйн вӑлты тӑса хошл. Щит кўш вӑнт кӑртӑтн, кўш лӑщкам нӑрумн вӑн ӑхдал партум щирн хулыева вӑлдӑт.

Ӓл хӑннехӑ шӑґк дӑвӑрта йис щиты вӑлты. Тӑп каркам па апрӑґ, пӑсты

кўруп па рӑпата пела сӑмӑґ, верӑґ па елды вўратты хуят вӑнт шушийн вӑлты веритл. Щи пӑта мўґ шуши ӑхлўв вулаґ далаьн шӑґк мооссӑт. Полнавӑт кӑрт эвӑлт тўвум хӑйт Москва, Сталинград па па вошӑт эвӑлт вурӑкӑт вошитты китсыйт. Ӓхлўв пӑлтаплы далаьссӑт, Ленинград вош пўґӑлн далаь хӑрн Полнавӑт кӑртӑґ 19 хӑ ухдал пунсӑт. Лыв кўтӑлн Ян пухие вӑн аґщӑщел А.И. Гришкин ищи вӑс. Лўв 1942-мит ол Ас хӑлты тылӑщ 20-мит хӑтлӑн веккешы хўв пӑнта шӑшмӑс. Петра хон вошн Пискарӑвской шӑкӑґ тӑхийн шависа.

Ӓмвош 1-мит ӑшколайн олӑґмит классӑн вӑндтыйлды пух Антон Гладеленко «Ма щӑтьщӑщем нӑмман тӑйдем» вер ванлтӑс:

» Ма вӑн щӑтьщӑщем нӑмл Матвей Севастьянович Каюков. Лўв 1896-мит олн Микояновской район Яганокӑртӑн сема

питӑс. Щӑтьщӑщем вӑлупсы шӑґк дӑвӑрт вӑс. 1930-мит олӑтн Каюковӑт хоттел ӑх хот войт хулыева йира вўсыйт. Щӑтьщӑщем па Балтийской тӑхия рӑпитты китсы. Щи шӑкӑґ пура олӑґӑн лўв путӑртты ӑн дӑґхас. Щӑта хӑщ щи велса, атл-хӑтл рӑпитӑс, тӑп-тӑп лылӑґа хӑщӑс. Ӓхӑтшӑк рӑт мўвӑла керлӑс.

Вулаґ далаь пурайн Ленинград вошн «Невской» далаь хӑрн Матвей Каюков пулемӑт эвӑлт ӑсӑлты хӑя вӑс. Вурак мурта ар, щит пӑлтап далаь вӑс. Ар пелӑк мўґ солдатлўв щӑта ухдал пунсӑт.

Щӑщем лупийл, щӑтьщӑщем далаь олӑґӑн нӑмӑлты ӑн дӑґхас, нюр мӑшья вӑс. Ипўш тӑп путрӑґа йис па лупӑс, щи шӑкӑґ пурайн солдатлўв атл-хӑтл далаьссӑт. Летут муцатты иса ӑн пӑксӑт. Леллы, щомлы вурӑкӑт пилд тарӑнлӑсӑт тӑп атӑлн, моосӑґ, ӑшайе шитам вӑс. Атӑлн щӑтьщӑщем Нева ас па пелка

вӑщл, щӑта мулды летут муцатл па сора кешы юхды солдатдал вӑнты кердал.

Щиты далаьсмӑлн Матвей Каюков вера мӑшмӑлсы, хўв мӑр госпиталян вӑс. Рӑт мўвӑла атам айкел пилд похоронка непек юхтӑс. Щи юпийн пицма, хута хӑншман вӑс – Матвей Каюков дылӑґ, тӑп вера мӑшӑґ далаь пӑльницӑйн вӑл.

Щи юпийн ӑша ӑрӑґа ювмӑлн хӑнты хӑ Ленинград вош тракторной завода рӑпитты китса, тӑп 1946-мит олн рӑт мўвӑла керлӑс.

Юлн Матвей Севастьянович ищиты вой-хўл велпӑслӑты хуята вӑс. Катра непекӑт шавиман тӑйты хотн непек вӑл, щӑта хӑншман, М.С. Каюков мет ар вой сух колхоза мӑс.

Щӑтьщӑщем хӑт ӑй па апищи тӑйс. Далаь пурайн хулыева далаьсты мӑнсӑт. Юхды тӑп кӑт хуят керлӑсӑґӑн, нӑл – веккешы далаь хӑрн ухдал пунсӑт.

Ма вӑн щӑтьщӑщем пӑлтаплы, ӑрӑґ па рӑпата пела апрӑґ хӑннехӑя вӑс. Дӑпӑт няврем ӑнмӑлдӑс. Павел вӑн пухл ищиты далаь ӑґхӑс, радиста вӑс.

Щӑтьщӑщем М.С. Каюков олӑґӑн ма нӑмлум па дӑґхалум, дӑлн кашӑґ хӑннехӑя ушӑґ ат вӑс, мӑта ӑх ӑрн мўґ интӑм Победа хӑтл постӑлўв.

Мет ӑм, тӑм вӑлупсыйн ай нявремӑт далаьн нух питум хӑтлӑв нӑмман тӑйлӑт.

Путӑр хӑншӑс:
Ирина Самсонова

Евдокия Нёмысова вулаң ханнехуятэв вэтшәсэв

Тәм ванән па ши вән шәка питсүв, вэщ тыләщ 21-мит хәтлән вулаң учёной неңев, учителят вәндтәты вән имев, рәт ханты ясаң әхтыйн кәпәртты хуятэв Евдокия Андреевна Нёмысова вэтшәсэв.

Евдокия Андреевна Сүмәтвош (ин Нуви сәңхум) район Поднавәт кәртән Андрей Васильевич па Анастасия Ивановна Нёмысовән ханты хоттелә әх хуца 1936-мит олн Ас нәпәтты тыләщ 4-мит хәтлән сема питәс. Лүв енумты пурайл давәрт лалә хәтләта питәс. Ашколайл 1952-мит олн етшуптумал, юпийн Ёмвоша педагогической училищя вәндтәйлды мәнәс. Щәлдта па 1956-1961-мит олән Ленинград вошн А.И. Герцен нәмпи институтн вәндтәлдәс. Ши мәр 1959-мит олн лүв мет олән хәншум статьяйл етәс. 1962-1965-мит олән аспирантура хуци «Увәс мұв хәннехуятәт ясәт» кафедрин «Хәнты ясаң» щирн вәндтәлдәс, хута лүв касум хәнты ясаң драмтәс.

Аспирантура етшуптум юпийн лүв Сүмәтвош район Ваньшавәт кәртән па Манстәр район Шәншвош кәртән рәпитәс. 1968-1974-мит олән Ёмвошн педучилищяин айлат әх хәнты ясаң па литература вәндтәс.

1974-мит олн Ёмвошн «Институт усовершенствования учителей» тәхи пүншсы, хулта Евдокия Андреевна рәпитты вохсы. 1975-мит олн лүв Россия Увәс мұв округәт рәт ясәтә вәндтәты учителят пәта немасыя курсәт ләщәтәс.

1977-мит олн Е.А. Нёмысова Россия министерства просвещения «Научно-исследовательский институт национальных школ» тәхия рәпитты вохсы, хута лүв 1990-мит ол вәнты рәпитәс. 1987-мит олн лүв унтасәдн Ёмвош «Институт усовершенствования учителей» тәхийн немасыя хот йит пүншсы, хута ашколайт пәта рәт ясәт вәндтәты киникайт хәншты питсыйт. Ши пәта непекаң әх па хәнты-вухалә ясаңнән тәты учителят яха әкәтсыйт.

Е.А. Нёмысова Ёмвош округ шуши мирәт рәт ясәт оләннән поступсы хәншты нәтәс. 1990-мит олн мұвтел мир научно-практической мирхотн, мәта ут Канада мұвн Оттава вошн ләщәтәйлды. Лүв щәта хәнты ясаңа вәндтәты непекаң ләщәтты вер оләннән путәр лүнтәс.

Ищи ол ай кер тыләщн лүв «Обучение грамоте на казымском диалекте хантыйского языка» нәмпи диссертация вәнәлдәс. 1990-мит олән 1-4 классәтн вәндтәйлды нявремәт пәта немасыя учебникәт па программәйт етсәт, рәт ясәт вәндтәты методика хәншсы.

Е.А. Нёмысова Касум мұвн культурантропологической ашкола (КАШ) пүншты пәта ар әр пунәс. Ши тумпи Варьёган ашколайн шуши мир йис вәлупсыя, верәта, рәт ясаңа вәндтәты тәхи тәты вер научной кәщяя вәс.

1991-мит олн Евдокия Андреевна Ёмвошн и нумәсн рәпитты әхдал пила «Научно-исследовательский институт социально-экономического и национально-культурного возрождения обско-угорских народов» тәхи ләщәтәс па щәта 1991-1998-мит олән мет олән кәщя неңа вәс.

Е.А. Нёмысова 1991-мит олн Нуви сәңхум вошн, Сүмәтвошн, Сәрханл па Нижневартонской районнән хуци хәнтәт, вухаләт па юрнәт йис путрәт, моньщәт, арәт

әкәтты тәхет, 1998-мит олн шуши нявремәт рүтыщәты хәрәт пүншты нәтәс. 2002-мит олн Тәк кәртән эвет-пухәт рәт ясаңа вәндтәты тәхи ләщәтсы.

1996-мит олн Югра па Ямал мұвнән пәта литература хұват кәт хрестоматия етәс.

Е.А. Нёмысова Ёмвош научной тәхет әх пила рәпитәс. 2002-мит олн ЮГУ хуца шуши мир ясәт дерамтты тәхи «Научный языковой центр» пүншсы, Евдокия Андреевна ши тәхи пүншты пәта ищи әрл пунсәлдә. Ищи ол лүв вүш эвәлт лүв щәта научной рәпата тәты кәщя ләңкәр неңа вәс.

2004-мит ол вүш эвәлт «Институт повышения квалификации» тәхийн немасыя лаборатория тәхи версы, хута шуши ясәт па литература вәндтәты пәта учебникәт хәншсыйт. Евдокия Андреевна щәта кәщя неңа вәс. Лын филологической наукайт доктор не Н.А. Лыскова пила 2004-мит олн 5-9 классәтн вәндтәйлды нявремәт пәта «Хантыйский язык в таблицах (казымский диалект)» непеке есәлдсәңнән.

Тәм рәпатайл тумпи Е.А. Нёмысова оса верәт ищи тәс. 1989-мит олн «Югра дылңуптәты» тәхи ләщәтты нәтәс. Ар ол лүв мұң «Хәнты ясаң» газетәва па «Новости Югры» газетәя айкеләт па путрәт хәншәс. ВГТРК «Югория» тәхийн лүвел ищи шиваләты рәхәс. Юхи хәшум олән йис пурмәсәт шавиты «Торум Маа» тәхийн «Хәнты ими хот» вер тәс, хута шуши мир имет сыр-сыр хәнты пурмәсәт әнтсәт па тыйсәт.

Е.А. Нёмысова ар ол тўңширәңа па вәщкәта рәпитмәд пәта сыр-сыр мойлупсәтн па ишәкты непекаңт мойлдылды па вулаң нәмән юкәнтәйлды.

Тәмхәтл Югра мұвевн вәлты мир вән шәка питсәт, щимәщ вулаң хәннехәев вәтшәсэв... Лүв рәт хәнты ясәл пәта ар мосты вер ләщәтәс, ар унтас верәс. Нявремәңәлалә, рәтлалә шаләң ясаң китлүв. Мұң веккеши Евдокия Андреевна Нёмысова нәмты питлэв...

Ёмвош округ мир, «Хәнты ясаң» па «Луима сәрипос» газетәңәлүвн рәпитты әх

Щиты хӑнты Югра мўев олаңан путӑртӑс вулаң мари мир учӑной, филологической наукайт доктор, профессор хӑ Юрий Владимирович Андуганов. Лўв вӑщ тылӑщ 6-мит хӑтлӑн 1949-мит олн сема питмал, тӑп непека хӑншы – 23-мит хӑтлӑн. 56 ола ювмалн вӑщ тылӑщ 6-мит хӑтлӑн 2005-мит олн машинайт мӑнман ӑнтӑма йис.

Югра – щит ма рӑт мўевем

Тӑм ванӑн мўң редакцияева лўв эвел Марианна Юрьевна Семёнова (Андуганова) мойңа юхтылӑс. Мўң лўв эвӑлтӑла Ю.В. Андуганов вӑлупсы олаңан иньщӑссўв. Уша йис, Юрий Владимирович Башкирской АССР Калстасинской район Редькино кӑртӑн сема питӑс. Тӑта ванӑн Танып юхӑн увл.

▲ Ю.В. Андуганов

» Лўв щи юхан хонӑңан кӑрӑщ реп эвӑлт Беляя юхан вантты мосман тӑйс. Ёмвошн вӑлмалн лўв Шапша кӑрта яңхилӑс пащӑтаишикӑрӑщ реп эвӑлт Ас вантты сӑмӑңа тӑйс, – лупӑс М.Ю. Семёнова.

Лўв ӑңкел-ащел Редькино кӑртӑн ӑшколайн нявремӑт вӑнлтӑсӑңан. Юра пухие айтелн мари, хӑтань па рўщ ясӑт яма тӑйс. Юлн кўтӑлн тӑп мари ясӑңан путӑртӑсӑт. Юра Езвика вӑн щӑщел пида воньщумутӑт, тулхӑт ӑкӑтман вӑнта яңхты сӑмӑңа тӑйс. Щи пурайн щӑщел эвӑлт йис путрӑт, моньщӑт, арӑт хӑлӑнтӑс. Хоттел ӑхлӑл нарӑссӑт, хурамӑңа арисӑт, этнохӑтӑт альсӑт. Щирн Юрий Андуганов Арлан кӑртӑн 10 класс етшуптумал юпийн мет сыры ариты вера вӑнлтыйлды нумӑс тӑйс.

» Мари мўв вулаң Йошкар-Ола воша юхӑтмалн музучилищайн экзаменӑт мӑты едпийн

ар мороженой лӑс, щирн ариты иса ӑн веритӑс. Вош хўват шӑшл, ещӑлт дӑхсӑл Борис Шаймиев йил, иньщӑсл: «Нӑң хуты йисӑн?», юхлды Юра лўвела лупл, хуты щикўш ариты вера вӑнлтыйлды лӑңхас, тӑп тўрсыйл, вӑшӑс. Щи пурайн Борис лупӑс, Марийской пединститута юхта!, – Марианна путӑртӑс.

Юрий Андуганов щӑта экзаменӑт яма мӑс, нявремӑт рўщ, мари ясӑңаңа па литературая вӑнлтӑты хӑя йис. Пединститутн Маргарита Александровна Исаева пида вӑйтӑнтылӑс. Мой версӑңан. 1971-мит олн непекаңа ювман Мари мўв Старокрещено кӑртӑн ӑшколая рӑпитты китсыйӑңан.

» Дын щӑта пирӑщ Анна ими хот хуща вӑсӑңан. Тӑта ма сема щи питсум, щирн марийской Анна – Марианна немн мӑсыюм,

– Марианна Юрьевна ястӑс.

Юрий Андуганов елды Петропавловск-Камчатской вошн армияйн служитӑс. Хӑнты вулаң дӑль пурайн тӑта лўв ащел, тухлӑң хопн яңхман вӑс.

1973-1976-мит олаңн Ю.В. Андуганов Эстония мўв Тартуской университет хуща аспирантурайн вӑнлтылӑс, лўв научной кӑщӑя вулаң финно-угровед хӑ Пауль Аристэ вӑс. 1976-мит ол вўш эвӑлт Марийской госуниверситет хуща рӑпитты олңитӑс.

» Щикўш учӑной хӑя йис, тӑп вӑлупсӑл хўват марийской свирельн нарӑсӑс па арийс. Университет хуща айлат ӑх пида «Рия-Рия» мари арӑт ариты тӑхи дӑщӑтӑс. Дыв мўң мўев па па хон пелӑк мўвӑт хўват ариман яңхсӑт, – М.Ю. Семёнова лупл.

Лўв 1977-мит олн «Сложные слова в марийской языке» немпи диссертацияйл, вӑнльсӑлӑ. 1992-мит олн Тарту вошӑң университет хуща докторантура етшуптӑс. Щи олн «Микросинтаксис марийского языка в историческом освещении» докторской диссертация холумтӑс па филологической наукайт доктора йис. 2002-мит ол вӑнты МарГУ хуща айлат ӑх вӑнлтуман рӑпитӑс, диссертация непекаӑт хӑншты нӑтӑс. Щи олн Юрий Владимирович Андуганов Ёмвоша 2001-мит олн пўншум Югорской государственной университета рӑпитты вохсы. Щикўш лўв тӑта тӑп хӑлум ол рӑпитӑс, тӑп ар ям вер верӑс. Россия мўев вӑнлтӑты па наука верӑт тӑты министерствая пишмайт хӑншӑс па вохӑс, лӑлн ЮГУ хуща шуши мир йис вӑлупсыя, литературая, хӑнты па вухаль ясӑңаңа вӑнлтӑты ӑх ат лӑщӑтсы, щи тумпи аспирантура ат пўншсы. Лўв ӑрл унтасн щи верӑт иса тывсӑт!

Юрий Владимирович Андуганов вӑлупсӑл хўват рӑт мари ясӑл дерамтӑс, ар па хон пелӑк ясӑт яма тӑйс, 130 мултас научной непека хӑншӑс, ар хуята вӑн научной непекаӑт хӑншты нӑтӑс. Лўв яма па вӑщката айлат ӑх вӑнлтӑты па наука щирн рӑпитмалн арсыр вулаң немӑт па ишӑкты непекаӑт холумтӑс.

Югра мўв шуши мирн лўв вӑн пӑмашипа ясӑңан лупды па веккешинӑмман тӑйты питды. Лўв вӑнлтум ӑхлӑл Юрий Андуганов вулаң верӑт елды тӑдӑт.

Путӑр хӑншӑс:
Людмила Гурьева

«Артек» мўвн нявремāt пида вэйтантилāс

Нявремāt пāта путрāt хāншты хē Борис Колмаков Нижневартовской район Корлики кēртāн вэл. Лўв пушхāt пāта арсыр эмāщ па ущхўль путрāt па моньщāt хāншāл, ванкўтлы Россия хўваттйин арсыр мўвāта па вошāта сырсыр вэйтантупсэта вохāнтлы. Щиты лўв Дальний Восток мўва нявремāt рўтьщāты тāхия янхāс. Тām лўң па Крым мўва айлат ēх рўтьщāты «Артек» тāхия вохсы. Щи олāңāн Борис Викторович мāнема айкел хāншāс пахурātкитāс.

▲ Борис Колмаков «Артек» нявремāt пида

Лўв щиты пишмайл жуци хāншāс:

Тām лўң ма Крым мўва рўтьщāты мāнсум па щиты тывāс, нявремāt рўтьщāты «Артек» лагеря вэйтантупсыя вохсыюм. Олāңāн пушхāt пида вэйтантийлсум, ēхāt па «Артек» тāхи мāнема ванлāтāсы, щи пāта немасыя машинāин тēтьлясыюм. Хāн мўң машинāин нявремāt мухты мāнсўв, лыв мўңева ешалт ēш ēвāлсāt. Щиты лыв лагерь поступсыдал жуци хāншман вэл, мосāн, лыв мухтēда В.В. Путин мāнл.

Па пўш лыпāt тылāщ 14-мит хātлāн «Артек» пўншты вўш эвāлт сот ола йил. Щи пāта ин яма лēщātлы, тāта нявремāt вэлты пāта па кāt вән хот омāслы па тām сўс тыв 6500 няврем рўтьщāты юхātлāt.

Тыв юхтйылды айлат ēх хулыева яма вәнлтийлāt, арсыр мосты па эмāщ верāt лēщātлāt. Итэх нявремāt щорāс хўват вән парус хопātн янхты вәнлтийлāt. Щи хопāt щорāс хонāңāн лагерь пўңāлн долълāt. Лыв пўңлēлн военной сторожевой катерāt вэллāt. Щимāщ сторожевой хопāt Крымской мост давāллāt.

Итэх нявремāt Пўпи хурасуп репа нух хēңсāt, итэх хуятāt енумты юхāt, турнāt вантты мāнсāt.

Ма хуцема вэйтантупсыя 50-кем хуят юхтāс. Ма лывела хāншты путрāм, моньщлāм па еслум киникайлам олāңāн путāртсум. Ма арсыр вәнл па тухлāң войт, хўдāt, мўв ēхтйин янхты, ваңкты, навāрты ай войт олāңāн хāншлум. Путāртсум, хутыса мўвāt-автāt мосман па давāлман тāйты мосл. Лывела щи олāңāн шеңк эмāщ хēлāнтты вēs. Лыв

▲ Б.В. Колмаков

киникайлам вантсāt, юнтсāt, кāсупсыйн кāссāt, хурāt хāншсāt.

Ма нэмāслум, щимāщ вэйтантупсэт нявремāта шеңк мослāt, щит мухты лыв рāt мўвел давāлман па шавиман тāйты вәнлтийлāt. Щимāщ вэйтантупсэт мāнема па ēр мālāt, елды йилуп моньщāt, путрāt хāншты, йилуп киникайт есāлды лāң-

халум. Интām «Артеkn» рўтщāты кашāң няврем ма киникайлам лўңātты щир тāйл. Ма лāңхалум, лēлн аршāк хуят, аршāк няврем мўңхурамāң Югра мўвев олāңāн уша ат павātсāt.

Борис Колмаков
айкел щирн
путр хāншāс:
Надежда Вах

Тәмхәтл Түкьякәң не Юлия Гришкина олаңан хәншты ләңхалум. Хәнты мин ләйңа вәсман, хән Поднавәт ашколайн вәнлтыйлсумн. Әхәт па, ашколаев етшуптум юпийн, әшлүв кәтна мәнсаңан, лүв Ёмвошн вәнлтыләс, ма па Ленинград воша мәнсум. Ин лүв Юлия Николаевна Лапеко (Гришкина), Шайтанка кәртән вәл, ашкола-садикән кәща неңа рәпитл. Лүв тәм ванән вәщ тыләщ 17-мит хәтлән 60 ола йис. Тәп ма пәтема лүв ищиты айлат эвия, ашкола ләйңема хәщәс – Юлия Гришкиная. Тәм ванән лүв мәнема пицма китәс, хута ая вәлмал, пурайл, олаңан хәншәс.

Түкьякәң ләйңем олаңан хәншлүм

Юлия 1964-мит олд Сүмәтвош район Түкьякәң кәртән хәнты ар нявремәң хоттел хущи сема питәс. Ащел – Николай Сидорович Гришкин (1931-мит ол) Түкьякәң хә, аңкел – Аксинья Тимофеевна Гришкина (Гындышева, 1932-мит ол) Войтехово кәрт эвәлт вәлмал. Дын Люлюкары кәртән вәтаңа йисәңан, аңкел щи пурайн лес-промхосн вәс, ащел па полевода рәпитәс. Яха мәнсаңан па ешавәс Түкьякәң кәрта вәлты касәлсаңан, щәта ищи колхосн рәпитты питсаңан. Дын нивәл няврем тайсаңан: нял пух па нял эви. Юлия нәмәлмәслә:

» Кашәң лүң аңкем-ащем турн верты хәрн рәпитсаңан. Олаңан колхоса турн версаңан па әхәт лывела, юхи муртаңа юхтыйлсаңан. мўн атәлт юлн щи кәпәртсүв. Светлана вән упем кашәң хәтл непек хәншәс, хуйтат муй верты питләт. Мәта хуят йиңк алдлал, мәта хуят хотхәры дүхәтты питл, мәта хуят кәр әлты юх әкәтл. Светлана па летут кавәрман вәс. Щиты щи аңкева-ащева нәтман нявремәт енумсүв.

1977-мит олд Юлия ёмәңхәтләл елпийн ащел йиңка питәс, дыв аңкел пила атәлт хәщәс. Щи пурайн Борис вән яйл 24 тәла йис, лүв Германия мўвн армияйн служитәс. Мет ай Валя апалнеңәла тәп нял тәл вәс. Лыв

Ю.Н. Лапеко (Гришкина) хотәң әхләл пила

семьяел пәта щи пура давәрт па шәкәң пурая вәс. Аңкел колхосн арсыр рәпатайт верәс, хулта китыйлсы, щив мәнәс. Щимәщ вән хоттел әха вух ән тәрмәс. Дыв иса аңкиела нәтсәт, колхос мисәт тайты хотн няшам талсәт, молокоанка хот нувия нерсәт, нянь верты пекарня хота Ас эвәлт йиңк алдлал па па арсыр мосты верәт версәт, еша вух еша холумсәт.

Ищиты дыв юлн мис па лов тайсәт. Зорька мисел унтасн есум йиңк, мис вуй, варәк лесәт. Ловел щатьщашелн Махорка немн немәтсы, лов әхәлн дыв тўтьюх, турн талсәт. Аңкел мотор хопн яңхты хошәс, нявремләл юх хопн «Ветерок» моторн турн верты хәра тәтылсәлә. Моторел Ас күтупн шүкатыләс ки, дыв пана ләпн ләвәлман хойдийлсәт. Аңкел моторел мосты щирн ләщәтсәлә па елды мәнсәт.

Ешавәс яйләл ашкола-

ел етшуптәсәл, Тюмень воша вәнлтыйлты мәнсәт па щәта вәлты па рәпитты хәщәс. Дыв па айшәк әх каникулая юхтыйлсәт, аңкела турн верты, тўт юх ләщәтты, йиңк алдлал па па хот верәтн нәтсәт.

Юлия нәмәлмәслә, длапәт тәл луватн, ащел щи пурайн хулна дылаң вәс, дын Слава Гришкин кәртәң пух пила колхос турнәт талты әхләта катләсман хәтәтылсәт. Щит ищки тәл пура вәс. Ипўш дын әш хуват хәхәлсаңан, ещәлткәртәңхәйңан Иван па Леонид Гришкинңан лов әхәлн кирмәщ талман йисәңан. Щи пурайн Ас па пеләкн кирмәщ верты ай завод рәпитәс. Дын щи әхәла ән есәлсыйңан па елды хәхәлмәсәңан. Реп эвәлт турнәң әхәл шиваләсәңан па ещәлт мәнсаңан. Вутаң әш кимәлн вўрты воньшумут шиваләсәңан па еш пәтыя әкәтты питсаңан. Щиты айкемн вәнта луңсаңан па ломәтсаңан. Хән етн юхи

әнт юхәтсаңан, кәншты щи питсыйңан. Щи оләтн колхос кәщая Калистрат Григорьевич Гришкин вәс, лүв кәртәң мир әкәтсәлә па худыева вәнләт па айлат хуятәт нявремңан кәншты етсәт. Керосин лампа вўщәтсәт па ўман вәнт хуват мәнсәт.

Нявремңан пила пәнән хәлүм амп вәс, кәт ампңан имухты йира хәхәлсаңан, и ампән дын пилаңа хәщәс па иса хурәтман хәхәтләс. Ешавәс мирн хәлсы па щиты щи вәйтсыйңан. Юлия нәмәлмәслә, дын лоньщ әхтыя ил улсаңан, щи вуюмдыңан, имултыйн Слава щи ўвтәс «Аща!». Юлия вантләлә, ащел йил, еша нух алумсы па щиты щи юхлы тәсы. Әхәт лүв аңкела путәртыләс, дын пилаңа щәта ай шишамийет юнтсәт па вәлы иметн ләвәлсыйңан. Аңкел лупәс, Юлия ухл пўпи хота вўйман вәл па Найн-Вәртән ләвәлман тайсыйңан.

Лупты мосл, щи тәхийн мир ванкўтлы вәшийлсәт. 2005-мит олд щәта и ики вәшәс, лүв вертоләтн кәншсы. Хәлүм хәтл юпийн лүв саттәла әша етәс, ищи лупәс, хәнты иметн нәтсы.

Щимәщ путәр Юлия Николаевна мәнема щи китәс. Ма лүвел сема питум хәтләл пила вән, хошум вўща ясаңан китләм. Тәлаңа-уяңа, ям нумәсн ат вәл. Найн-Вәртән нявремләл пила ләвәлман ат тайлдыт.

Путәр хәншәс:
Надежда Вах

Сүмätвошн тәм ванан вэщ тылăщ 14-мит рўтыщаты хätлän «Хўд велпäслäты ёх» ёмäңхätл-кäсупсы верäнтса. Тәм кäсупсы кашäң ол верäнтла. Щи пурайн хўд велпäс ёх, Сүмätвош мир па мойң ёх ийха äктäщлät па ёмäңхätл постäдät.

Мойң ёх пäтa арсыр мосты ванäтупсät верäнтсыйт. Щи тумпи «Мет ям па уяң хўд велпäс хуят», «Мет яма палум хўд», «Еплäң хўд хошум ийңк» па «Катамаран хопн ловäлты кäсупсы» па па мосты эмäщ утät лэщätсыйт. Мўң йистелн Ас па пуслät хонäңän вэллўв, опращлўв хўд велпäслуман вэсät, щирн тәмäщ хурамäң мўв па хўд велты ёхлўв пäтa юращлўв. Лыв пätэдa хурамäң ёмäңхätл па кäсупсät верäнтлыйт.

Сүмätвошäңне Татьяна Яврова тәм кäсупсы олаңän лупäс:

» Мўвевн вэлты ёхн тәм ёмäңхätл вера лавäлман тäйлы. Мäнема вера эмäщ кäсты ёх пелы вантты, щирн ма па тыв

Сүмätвош мир нйшлät

Сүмätвошн хўд велпäслäты ёх ёмäңхätл вэс

юхätсум па еша нётсум. Тәм пўш ма олаңмит кäсты щира катамаран хопн ловäлсум. Мўң тәмхätл кäсты неңät пидa немасыя äктäщсўв па «Мишне» команда версўв. Тәм пўш кäсупсыйн нух питсўв, кимит тäхи пäтa тынäң мойлупсы вўсўв. Мўңева лавäрт ловäлты вэс, тäп мўң нух питты веритсўв. Ма кашäң

хәннехя ям вўща ясäң па ям нумäс китлум, елды уяңа-пищäңa, тäлаңа-яма вэлaты!

Хўд велпäслäты ёх» ёмäңхätл па кäсупсät лэщätум ёх Сүмätвош район кэщa хä Руслан Александров эвäлт ям пэмaщипа ясäт хэлäнтсät.

Нух питум кäсты хуятät

ишäкты непекät па тынäң мойлупсät вўсät.

» Тәмäщ кäсты вер кашäң лўң пурайн вэллял, тäп мўң тәмäщ ёмäңхätл хўв мäр нэмты питлўв, вантэ, мўңева шеңк мостäс, – Сүмätвошäң мир лупäс.

Путär хәншä:

Светлана Сатина

Нйшты вера лэщätыйлänäң

«Мишне» кäсты имет. Сүмätвош культура хот ёх китум хурät

Ар ол пәщтайн рәпитәс

Вәщ тыләщ 14-мит хәтлән пәщта рәпатнекәт ёмәңхәтл вәс. Тәм товийн вән кер тыләщ 15-мит хәтлән ар ол пәщтайн рәпитум хәнты ими Евдокия Иосифовна Денисюк (Миляхова) 75 ол постәс. Щи хәтлән ма лүв хуцела мойңа йәңхсум па хәнты газетаев ёх эвәлт ар хошум ясаң ястәсум.

▲ Е.И. Денисюк (Миляхова)

Евдокия Иосифовна Ямал мүй Лорвош район Касум-Нюл кәртән сема питәс, лүв щемьяйл олаңан путәртәс:

» Ащем Иосиф Никитич Миляхов, аңкем Мария Ивановна Неттина вәсәң. Аңкем Мәшьялор кәртән сема питәс. Лүв ащел Иван Григорьевич Неттин Вулаң Отечественной лалын Ленинград вош пүңәлн лаләсәс, щәта ухл пунсәлз. Щатьщәщем Никита Дорофеевич Миляхов ищи лалә мәнәс, Берлин вәнты вуракәт вошитәс, юхи керләс. Лүв имел Мария Петровна (эви опрацнемл Яврова) лавәрт лалә пурайн атәлт нявремдал енмәлтәс па тарма рәпитәс. Ащем вән яйл Пётр Никитич Миляхов лалын вәшәс. Аңқаңкем Матрёна Степановна Енова (Шульгина) лавәрт лалә пурайн Мәшьялор кәртән хәт няврем енмәлтәс. Лүв иса пурайн лалын пәрум рәт ёхлал олаңан шәкәң ар арийс.

Аңкем-ащем – вүдең ёха вәсәң, ташән пида касәлсәңәң, щирн ма Тәк кәртән аңқаңкем пида вәсум. Лүв пеньшар щәртәң имия вәс, пәтдам хот, Пүпи якхот верәс, вой арәт арийс, ёш посл тәйсәлз, щирн мир лекшитәс. Вән аңщәщем

Степан Иванович Енов ищи щәртәң икия вәс.

Мүң щемьяевн лапәт няврем енмәс: ма, Тамара, Антонина, Зоя, Раиса, Яков па Сергей. Ин ма, Зоя, Раиса па Сергей хәщсүв, худыева рүтьщәлүв. Лыв Сүмәтвошн вәлләт.

Тәк кәртән Дуся эвие нулевой класса мәнәс, вантә, рүщ ясаң ән тәйс. Нял класс етшуптумал юпийн Сүмәтвоша китсы, щәта Дуся интернатн вәс. Ашколайн яма вәнлтыләс, хур хәншты вер сәмәңа тәйс. Арсыр хурәң кәсупсәтн кәсәс па нух питыләс. ВЛКСМ тәхи ёх лүвела лупсәт, ләдн лүв елды хур хәншты вера вәнлтыылды тәхия ат мәнәс. Тәп Дуся ән вәйтәс, муй щирн щив мәнты. Аңқаңкел тәп 12 шойт арат пенсия вух ёша холумтәс, щирн ән вәйтәс, муй щирн хилнеңәл вән воша китты. Щи лүңән Муши кәрт эвәлт щатьщәщел Никита Дорофеевич Миляхов юхтәс па щив тәтәлясы. Мушийн Евдокия щәщел-щәтьщәщел пида вәс па пәщтайн рәпитты питәс. Щи юпийн Тюмень, елды Свердловск вошәна карты кел хува́т оператора вәнлтыылды китсы.

1972-мит ол вүш эвәлт непекәң айлат не Ямал мүй арсыр кәртәтн пәщтайтн рәпитәс, нәмәлмәслз:

» Вантә, пәщтайн вух мәты тәхи вәс, щирн ма кәщяя вәлум пурайн лапәт нәл пида револьвер тәйсум. Щи пурайн ма ащема вән пәмәщипа лупсум, вантә, айтәдн лүв пидәла пушкан па нәләт ләщәтсум. Щи тумпи ашколайн «Начальная военная подготовка» урокән автомат Калашникова эвәлт нәләт есәлты вәнлтыылсүв.

Питлор кәртән рәпитмадн лүв Александр Михайлович Бальчугов пида вәйтәнтәләс, икия мәнәс. Елды нявремәт сема питсәт. Татьяна 1970-мит олн Лорвош район Лопхәри кәртән, Александр 1972-мит олн

Ямальской район Мыс-Каменный кәртән па Марина 1974-мит олн Новый порт кәртәтн сема питсәт. Интәм Евдокия Иосифовна 9 хилы па и хилы тумпи хилнеңәл тәйл. Нәмәлмәслз:

» Нявремдам лүң пурайн Тәк кәртән рүтьщәсәт. Щәта аңқаңкел рүщ щирн путәртты вәнлтыәсәт. Лывела шеңк әмәщ щәта рүтьщәты вәс, вантә, воньшумутәт әкәтсәт, хул вәлпәсләсәт, турн сәвәрсәт.

Роман лүв щемьяела вән шәк юхтәс – икел әнтәма йис. Щиты Евдокия Иосифовна атәлт нявремдал енмәлсәлз. Әхәт лүв Виталий Дмитриевич Денисюк пида вәйтәнтәс, хәнты дын ийха Сүмәтвошәң, ашколайн вәнлтыылсәңәң. Лүв нявремдал пәта ащи юкана йис.

2016-мит ол вүш эвәлт Евдокия Иосифовна икел пида Емвошн вәл. Лүв айтәдн ентәсты, тыйты вер сәмәңа тәйл, щирн рүтьшуман шүкшәл.

Евдокия Иосифовна сема питум хәтләлн нявремдал мойңа юхәтсәт. Марина Емвошн вәл па рәпитл. Югорск вош эвәлт Татьяна па Приполярной кәрт эвәлт Александр юхтыылсәңәң. Тәмхәтл Евдокия Иосифовна ар хошум ясаң хәлән-тәс, ар хуят па вошәт, кәртәт эвәлт карты кел хува́т тәпәң ясәт лупсәт.

Ар ол пәщтайн рәпитмадл мәр арсыр ишәкты непекәтн мойләсы, «Ветеран труда» нем холумтәс.

◆
Ешәк Евдокия Иосифовна, тәм ол нәң 75 ола йисәң, ар ол пәщтайн рәпитсәң, мосты рәпатаен пәта мүй нәңена вән пәмәщипа луплүв! Пәщтайн рәпитменән нәң ар хуята уй па амәт тәсән – кәртәң мира пищмайт, телеграммайт, арсыр газетайт, журналәт тәсән, лыв карты кел хува́т рәтлал па ләхәс-лал пида путәртсәт. Елды хув йис, хув нәпәт нявремдан па хилылан пида тумтака вәда!

Путәр хәншәс:
Людмила Шульгина

Ин лыпът тылӑщ хэс лапӑтмит хӑтлӑн Ёмвошн Ас-угорской научной институт хуца йилуп киника ванлтӑты вер лӑщӑтман вӑс. Тӑта ӑкмум хӑннехуятӑт нумӑс тӑйсӑт па тӑм вӑн хӑншум непек олаӑнн пугӑртсӑт. Конда мӑвӑн вухаль ясӑт ямсыева ийха ӑктӑс па елды словарь непек хӑншӑс Ас-угорской институтн научной сотрудиника рӑпитум вухаль шӑӑт ими Татьяна Дмитриевна Слинкина.

Ма вӑлупсем вухаль мир вӑлты-холты щира мӑсем

Т.Д. Слинкина

Вӑйтантусыя юхтыдум хӑннехуятӑт

Щӑта рӑпитты неӑ-ӑн Людмила Панченко па Мария Кумаева тӑм киника олаӑнн пугӑртсӑнн муй щирн Т.Д. Слинкина рӑпитӑс па тӑм словарь лӑщӑтӑс. Мойӑн ёх, рӑт ёхдал, ийха рӑпитум хуятӑт лӑв олаӑнн нӑмӑл-мӑсӑт па ям ясӑт лупсӑт, муй щирн лӑв вухаль Конда ёхн хуьн юремум ясӑт-пугӑрт ӑктӑс па тӑм непек лӑщӑтӑс.

Татьяна Слинкина Хошлог кӑрт Сӑмӑтвош район хуца сема питӑс па енмӑс. Лӑв хӑншум научной непекдалунтасн, вухаль рӑт ясӑла па культураеда елды вӑлты-холты щира мӑслӑ. Рӑт мирл ясӑт па рӑпатайл сӑмн па нумсӑтн хӑщ-лӑт, елды тӑм пӑнтӑт хуьват шӑшты пӑта, лӑӑӑтты

верӑн хуятӑтн уша верты щира хӑщлӑт.

Т. Слинкина сыр-сыр хӑншум йис пугӑрт ӑктӑс па мосты непек лӑщӑтӑс. Лӑв шеӑк лӑщкам сӑмуп имия вӑс. Мосты киникайт хӑншӑс, нӑша вӑлупсийн нӑтӑс, вухаль ясӑна вӑнлтылды хӑннехӑята вӑс. Лӑв хӑншум монографияйн «Мансийские оронимы Урала» мет мосты ут верӑс, щиты вер вухаль ясӑн юрӑна питӑс. Лӑв ищи киника хӑншӑс, хуьты лыв рӑт ясӑл, ай нывремӑта вӑнлтӑты нӑтсӑт, йис вӑлупсы олаӑнн пугӑртӑс па елды рӑт вухаль ясӑл лӑрамтты партӑс.

Лӑв хӑншум «Словарь топонимов» – вулаӑн непек йа ӑктум ясӑт, немӑт эвӑлт уша йил,

М.В. Кумаева

муй щирн вухаль ясӑнн альлыйт. Щит вухаль Конда ясӑн шӑпӑт, мет лылаӑн словарь.

Татьяна Слинкина юпийн хӑшум, хӑншум ясӑт – ям, тащӑн вер, елды вухаль ёхн тӑйла. Вухаль мир хӑншум непекӑт, пугӑрт иса пурайн

хӑннехӑятн нумсӑтн хӑщлӑт. Щи пӑта шуши вухаль мир литература вер елды мӑнл.

Ӑктупсы ешум юпийн тӑм киникайн мойлӑсыюв па хур вӑсӑв.

Пугӑр хӑншӑс:
Светлана Сатина

Александр Павлович Ядрошников (1940-2023-мит олът вэс) мўң Югра мўвевн вера яма вэды. Лўв Сэрханл районан Мўв-Ават па Ханнехэ Русскинской музей верэс, ши тэхи тэм хэтл вэнта лўв нэмл тэйл. Александр Павлович Ёмвош округ «Заслуженный деятель культуры» немн юконтсы, лўв Сэрханл район вулаң хуят, Россия президент эвэлт ишакты непекн мийлясы, ши тумпи арсыр мевл посатн па ишак непекатн мойдылсы.

Самн па нумасн тайлэв

▲ Александр па Людмила Ядрошниковна

Александр Павлович Людмила Алексеевна имел Русскинской ай воша 1968-мит олн юхтэс, Ёмвошн педагогической училища етшуптумал юпийн, щалта па рэпитман Уральской государственной университет хуца исторической факультет етшуптэс. Ин па 56 ол мэр нявремат пила рэпитл.

» Александр Павлович Русскинской воша Иркутской охотоведческой техникум етшуптумал юпийн юхтэс па иса тэм мўвн ши вэс, – путэртэл Людмила Алексеевна. – Мет олэң лўв охотоведа рэпитэс, щалта па музейл верты олңитэс, мўң нявремлўв пила лўвела иса пўш нётман вэсўв. Мет олэң мин ашколайн музей версумн, лўв тэмхэтл вэнта щата ши вэл.

Хэн Александр Павлович музей верты питэс, лўв атл-хэтл рэпитэс, муйсэр вой дикумл, щит имта версэлэ. Вой-хўд пурмэсат музейн тэм хэтл

▲ Александр Ядрошников имел пила айлат пурайн

вэллэт, ши утэт иса лўв ёшнэдалн верум пурмэсат. Мўң хотэң ёх иса пўш лўвела нётман вэсўв. Мўң вэнт мўвэт хўват яңхсўв, хот вулэт хўват яңхсўв, мўңева вушкун хотата луңты рэхаэс, щата немэлт хуята ан мосты йис пурмэсат акатты.

Ши пурайн арад пелэк пурмэсат мўң юкан вухлувн лэтылдсэлўв, щит хэн музеев тэп верты олңитэс. Ин па мин Татьяна Александровна эвемн музей кэща неңа

рэпитл, кимэт эвемн – Наталья Александровна – музей пурмэсат шавиман вэл. Ван хэтлуп тылэщн 2023-мит олн икем хўв панта ши шэшмэс, мўң па лўв верум верлад елды ши тэллўв. Ма ям пэмашипа ясаң кэщайта лупты вўтьщэлум, музей хотэв лўв немэлн альщаты пата, ши немн музей пунса, хэн икем худна лылаңа-яма вэс.

Мўң тэм ай вошн иса пўш ши вэсўв, мўңева тэм мўвн вера ям, мўң мирев

тэты питлўв. Мин тэм хэтл хилэт тайлумн па хилы тумпи хилы па тайлумн, лўв нэд ола ши йис. Аңщаши хилыдал пела вера сэмэң вэс, иса вана тайсэлэ, тэм хэтлэтн мўң ши лылаң хурэт ши вантылдўв. Мўң лувты иса пўш самн па нумасн вана тайлэв па муйкэм пэклўв лўв музейл верэт елды лэщатты питлўв. Ма Татьяна па Наталья звинэлама ям ясаңт лупты вўтьщэлум, дын Тэрумн эрн ат мэлдыңан, рэпатайн па вэлупсан яма ат мэнд.

Александр Павлович па Людмила Алексеевна эви Татьяна Александровна, аңкел иты Уральской государственной университет хуца «История» немуп факультет етшуптэс. Ин лўв Русскинской кэртэн А. П. Ядрошников немпи музей хуца кэщая рэпитл. Лўв иши ащел олэңан путэртэс:

» Щиты тывэс, хэн 1988-мит олн ащев музей верты олңитэс, мин апалнеңем пила па вошн вэндтыйлсумн. Хэн каникулая юхэтсумн имухты минемна кэлты питэс, ащева непекат лэщатты верн нэтты мосл. Музей хуца ар пурмэс олэңан ханшты мосл, ши пурмэсат наука щира лэщатты мосл па па арсыр верэтн. Щиты ши мин ащемна нэтты вўянтсумн.

Мет олэң музеев юкан хот ан тайс, пурмэсат вагончик хуца шавиман тайсыйт, щата тэп Алек-

▲ Александр Ядрошников имел па хилыдал пила

▲ Александр Ядрошников Татьяна эвел пила

сандр Павлович рэпитман вэс. Лын аңкев Людмила Алексеевна пила экскурсия верантсаңан, мосты непекат ханшийлсаңан, пурмасат шавиман тайсаңан па хотхэры ищи лын дюхатсаңан.

Тэп 1990-мит олн музеев «Народный музей деревни Русскинская» немн пунса. 1993-мит олн мет олаң пүш хотн маьсыюв, щит общежитие хот вэс. Тэп 2016-мит олн там тайты йилуп хот щит омсадса, щит вошатн верты хотат хура суп хот, йилуп экспозиция версүв, щит Тромъеган ёх йис верат олаңан ванлтупсы. Щиты тывас, мўң хотаң ёхлүв вэлупсы иса пүш там музеев хонаңан дэрайтлял, там мўң кимит хотэв, мўң нумаслүв, мўң

кашлүв иса пүш там музей пела керлудман вэлдэт. Мата мўва мўң мәнлүв, мата воша мўң мәнлүв, иса пүш нумаслүв мўң музеев пела керлудман вэлдэт, муй па музея лэтты, йилуп киника ки етэл ищи нэмаслүв, мўң музеев пата лэтты мосл па нумсат ищи там щира керлалэт.

Мўң вера ям ясаң увас мирева лупты вўтыщалүв. Лыв мўң пилэва самана вэлдэт, иса пүш муй мосл, щит вератн нётлэт. Тыв ван күтн юхтыйлдэт, нявремдал тыв тэтылялэт, ханты ясаңан дывела йис вэлупсы олаңан путартлэт, щатыщацилал, аңщащилал хурат ванлталэт. Тэх щос па тамаш верат вэлдэт. И ими тыв юхтас, па холлудман ям ясаң му-

▲ Ядрошниковат хоттед ёх музейн

нева лупты питас, аңкел хур тата шивалас. Лүв аңкел хур ан па тайс. Увас мирев эрн мўң музейн тайты пурмаслүв ара йилдэт, вошн ёхлүв тыв йис пурмасат, хурат тэтылялэт, документ непекат па па сыр-сыр утэт. Щиты щит там хатл мўң яртыяң шурас пурмас тайты питсүв.

Мет ташаң ванлтупсэв – щит вант вой имтат, тухлаң вой имтат, щит хулыева Александр Павлович верум утэт. Тамаш вер Югра хуца па тэхетн иса антэ, Россия луваттыин ищи ан вэйтлэн и тэхийн и ханнехэ ешн верум имтат. Тата мўң мўвевн вэлты войт хулыева имта верман вэлдэт.

Щит киньца па Александр Павлович вера ар йис пурмас актас, ин

щимащ утэт антэмат, щит Тэрум юхан хантэт пурмасат. Ин там мўв ёх нявремлада ванлталэт йис верат, йис пурмасат. Ин щит йис верат хўва хашты питсат. Айлат ёх па вэлупсыя керласат, па мўвэт эвалтими тэлэт, па мўвэтика икия мәнлэт. Мўң ай вошиевн, тэп ищимурт кашаң ол 20 шурас ханнехэ мўң музеева юхтыйлдэт, щит Россия эвалт па па хон пелак мўв эвалт ищи.

Мўң Мўв-Ават па Ханнехэ Русскинской музей ёха ям вўща ясаң китлүв, лыв вердал елды яма ат мәнлэт, Александр Павлович Ядрошников хотаң ёхдал талаңа яма ат вэлдэт.

Путар ханшас:
Пётр Молданов

▲ Ядрошниковат хоттед ёх китум хурат

КЌсты ёх нйшты долъсЌт

КЌсты вера лэщЌтыйлдЌт. С. Сатина верум хурЌт

Хўд велпЌслЌты хоттел ёх рўтыщЌты хЌтл

Хўд велпЌслЌты ёх ёмЌхЌтл постЌты щирн ар вЌн па ай ёх Шапша кЌртЌн ЌктЌщсЌт, лЌлн вантты, муй хурпи ушЌн па апрЌн, уяң велпЌс, па ийха хоттел ёх пида яма рўтыщЌты рЌхл. ТЌм ёмЌхЌтл мўң мўевн иса пурайн вЌс, тЌп 1980-мит олн поступсы щирн кашЌн ол лэщЌтты питсы. Щит хўд велпЌс ёх па яма хўд нйшты ёх ёмЌхЌтл.

ВЌщ тылЌщ 14-мит хЌтЌлн Шапша кЌртЌн Ёмвош районЌн «Хоттел ёх хўд велпЌс» немпи Россия мўвтел мир фестиваль лэщЌтсы. Ийха ЌктЌщум хЌннехуятЌт тЌта Ёмвош район Выкатной, Горноправдинск, Кышик, Красноленинск, Сибирской па

Шапша кЌртЌт эвЌлт вЌсЌт. ЁмЌхЌтл пўнштыйн Ёмвош районев кЌща хЌ Кирилл Минулин лупЌс, тыв юхтум ёх тЌм ёмЌхЌтл унтасн велпЌс хошты щирлал ванлтЌлЌт па яма рўтыщЌты веритлЌт.

ТЌм пўш Шапша кЌртЌн кЌсты пЌта 30-кем мудтас хуят па вет вЌн

семьейн хЌннехуятЌт ЌктЌщсЌт. Ќл рўтыщЌты щира ар мойн мир юхтыйлсЌт, дыв пЌтЌла тЌта ванлтЌты хЌрЌт верЌнтсыйт, нявремЌт пЌта арсыр ущмарЌн верты юнтутЌт альсыйт, муй щирн щитЌт верты мосл. Ёмвош район киникайт лўнЌтты хот рЌпатнекЌт

щЌта ванлтупсы версЌт, нявремЌт хурамЌн нйх арЌт арисЌт, арсыр етнхотЌт лэщЌтсЌт.

Хўд велпЌс хоттел ёх ёмЌхЌтл пурайн эветпухЌт уша верлЌт, муй щирн хўд велты рЌхл, щитумпи дыв ванлтЌлЌт, муй вўрн мўев па ийңкев яма па елды лЌвЌлман тайты.

ЁмЌхЌтл сухнум пурайн кЌсты хуятЌт ар ишЌкты непек па тынЌн мойлупсы вўсЌт па вЌн пЌмашипа яснЌт хЌлЌнтсЌт. ОлЌн тЌхи вўюм Шапша кЌртЌн хЌ Тимофей Волдин ястЌс, муй щирн лўв мет вЌн ев хўд катлЌс па хоттел ёхлал пида ищи олЌн тЌхи вўс.

» ТЌмхЌтл так вотас хЌтл вЌс, щирн мўң яма лЌмЌтлясўв. Мўңева тЌм ёмЌхЌтл шеңк мЌстЌс. Елды ищймЌщ кЌсты вер па пўш елды лэщЌтты мосл, – лупЌс Т. Волдин.

МЌнема тЌм «Хўд велпЌс хоттел ёх» ёмЌхЌтл ищи мЌстЌс, кЌсты ёх пелы ЌмЌщ вантты вЌс. Хўд велпЌслЌты ёх, ёмЌхЌтл пида!

КЌсупсийн нух питум ёх

ПутЌр хЌншЌс:
Светлана Сатина

Тарлин рәт йис вәлупсы

Тәмәщ нем вантлупсы тәйс, мәта ут лыпәт енумты тыләщ 25-мит хәтлән Югорской государственной университет хуща вәлты Увәс мир тәхийн ләщәтман вәс.

Щи университетн вәндтылум айдат не Александра Тарлина лүв пиләда вәндтылды айдат ех пилә ши ванлтупсы ләщәтәс. Лүв лупәс, хуты мет сыры лүв Тарлин рәтл оләңән уша версәлэ, рәт дерл хәншсәлэ, хотелд ех пурмәсәт па непекәт әктәс.

Тәм ванлтупсы «Емвош ех» неңәт «Ван рәтәт» ар ариман пүншсәт.

Елды Александра ястәс:

» Мин Валентина апщем пилә мет сыры катра непекәт лүңәтман мўң рәтәв оләңән айкеләт кәншсумн. Тәмхәтл ма Тарлин па Каксин рәтңәдам оләңән путәртты пилдум. Тәм рәтңәдам оләңән мет сыры XIV-XVII-мит нәпатңән пурайн ревизской непекәтн хәншман вәс. Щит эвәлт уша версум, дыв ши пурайн Касум па Амня юханңән хонәңән вәсәт.

Тарлин опращнем хәнты «тарум» ясәң эвәлт тывәс. Рәтем дер хәт нәпәт хәншсум, щит 96 рәт хәннехуәтем.

Елды Ас-угорской научной институт хуща рәпитты не Наталья Герляк Каксин рәт оләңән ай тәс:

» Данил Павлович па Ульяна Михайловна Каксинңән – щит ма па Александра аңщәшев-аңқаңкев, тәп лүв лынән ән вантсәлэ. Лын Нярсакәртән вәсңән.

Мин Татьяна урем пилә щив рўтьщәты йңхсумн. Щи кәрт хурамәң тәхийн омәсл – мухәлая нуви лантәң мўвие, мин щәта вўрты воньщумутәт па тохтәңвәләт воньщсумн. Аңщәщем Павел яём пилә холпәт вантты йңхәс, аңқаңкев пўт кавәртты лўң хот йитн епләң «хәнты ан» дәтут па нянь верәс.

Ма ащем Андрей Данилович Каксин пилә рәтем дер хәншты олңитсумн. Вән учёной хәйн А.В. Головнөвн хәншум «Касум ех» киникайн мўң рәтәв оләңән айкеләт уша верты рәхл.

Елды Александра Тарлина лупәс, аңщәшел-аңқаңкел Касум кәртәң колхозн хўд па вой велпәсдуман рәпитсәңән. Вән аңщәшел Ксенофонт Григорьевич Каксин вўлдең хәя вәс. Вән аңқаңкел Анастасия Васильевна Спиридонова Ас хәнты неңа вәс.

Әхәт Александра елды па Тарлин рәтл оләңән ай тәс:

» Вән щәтьщәщем Иван Иванович Тарлин Федосья Семёновна имел пилә Иосиф пух тәйсәңән. Вудаң Отчественной дәлэ олңитум пурайн лүв тәп 17 ол луват вәс, тәп лупәс, мәтты ки, 18 ола йис, щирн дәләсты мәнәс. 1943-мит олн Белоруссия мўв эвәлт вуракәт вошитман ухл пунсәлэ. Щәтьщәщем Никифор Иванович Тарлин пўпи якты хот верәс па вой арәт арийс.

Н.А. Герляк путәртәл

А. Тарлина тор сапәл юхн нарәсл

Ма тәм ванлтупсыйн ястәсум, хәнты Тарлин рәт ех Ямал мўв Лорвош районән вәсәт. Юрн мир дәлэ пурайн тәм рәт икет хәнты мўв дәвәлсәт, ши пәта мирн дыв тарум еха альщәты питсыйт. Александра па Валентина Сергеевна Тарлинңән – щит ма ван рәтңәдам.

Елды Александра Тарлина непекәң ванлтупсы аляс, щәта хәнты мир учёной хә Андрей Данилович Каксин па эвел Наталья Герляк научной статьяйт, Нина Ефимовна Тарлинайн хәншум лўңтарәт па Александрин

хәншум статьяйт вәсәт.

Щи тумпи «Тарлин рәт йис вәлупсы» ванлтупсы пурайн мойң ех ши рәт хуятәт оләңән йм ясәңәт лупсәт.

Александра па Валентина Тарлинңән тәм лўңән ЮГУ етшуптәлтән, елды вәндтылдытн нумәс тәйләтн, щирн йм ясәңәт ястәты дәңхалум – елды йма вәндтылатн, рәпитатн па рәтлән йис верәт тўватн!

Путәр хәншәс:
Людмила Шульгина

Ин кашаң оҗ хўд велпәсләты ёх хәтл пориләлы, рўтыщәты хәр тәхи верда. Хәнты хўд велпәс хот, Сўмәтвош хўд вўты тәхи нем така-сыяңа сащәс. Округевн ёмәңхәтл постәты щирн ши олаңән нәмәлмәлўв па ям ясәт луплўв.

90 оҗ ед мәнәс, хән 1930-мит оҗн Сўмәтвошн хўд ләщәтты тәхи пўншсы. Ши пурайн вән непек есәдсы, хута хәншман вәс – ийха кәрәтты па әктәшман иса ат вәл-дәт Тобольской Ас Госрыбтреста. Вән кер тыләщн 1930-мит оҗн 8-кем хўд велпәс тәхи вәс, щит Сўмәтвош, Устрём, Поднавәт, Игрим, Нергин, Сортәюхан, Сәран кәрт па Дев юхан культпас.

1946-мит оҗн Поднавәт хўд велпәс тәхи ләп тәхәрсы, щирн Сўмәтвош хўд велпәс тәхи пида кәрәтса. Ин ши пурайн Сўмәтвош хўд велпәс тәхийн вет тәхи вәс: Сўмәтвош, Устрём, Поднавәт, Касум па Игрим.

1942-мит оҗн Сўмәтвошн «Консервстеклотара» тынәң кев завод хот омәсты питсы. 1955-мит оҗн хўд велты вер тәты Министерства па «Ас хўд» тәхи вудаң непек щирн, Сўмәтвош хўд завод па тынәң кев завод хуца «Усть – Сосьвинской хўд комбинат» версы. Әхәт Сўмәтвош хўд велпәс комбината йис. Сўмәтвош хўд велпәс комбинат хуца арсыр епләң хўдәң летутәт версийт.

1992-мит оҗ ван хәтлуп тыләщ 1-мит хәтлән Сўмәтвош хўд велпәс комбинат па йилпа «Увәс хўд» нәмн пунса. 1994-мит оҗн тәм хўд комбинат непекәт архива мәсыйт, ин щәта шавиман вәлдәт.

Хәнты Вулаң далъ пурайн Сўмәтвош хўд велпәс епләң летут верты комбинат даласты ёха яма нәтәс. Ар хәннәхә вән па ай ёх щәта далъ вәлүм пурайн рәпитсәт, кәтлүм хўдәт щив мәсәт.

▲ Сўмәтвош хўд вўты тәхи рыпакәт, 1970 оҗ. Район архив эвәлт вўюм хур

Сўмәтвош хўд вўты тәхи

▲ «Сибирская рыба» тәхи. Л. Гурьева верум хур

Ин 1990-мит оҗ вәлүм пурайн рәпитүм шуши ёх унтасн хўд велпәс комбинат яма рәпитәс. Ши пурайн ар хўд холпитсәт, 30-кем мултас немпи консерва хушапәт есәдсәт, и тәд 2,5-кем ут тыныты щира версәт. Сыр-сыр епләң летут, арсыр хўд карты хушапәт ши пурайн есәдсәт. Щәта хўд велпәсләты 5-кем тәхи вәс, әхәт ши юкана кўзнец хот, холуп ләщәтты тәхи тайсәт, ар вән карты хоп, муй арат плашкоут, сыр-сыр хўд ләщәтты хәлүм хот, ёңк потүм хот вәс. Щәта иса Сўмәтвош 1,5 щурәскем

хәннәхә рәпитсәт. Ши хәйт па неңәт ар оҗ тәса па тўңщирәңа сыр-сыр хўд летутәт-пурмәсәт версәт.

Ин тәм 2018-мит оҗн ши хўд тәхи ләп тәхәрсы. Елды вантты ки, Сўмәтвошевн айлат ёха тәм рәпитты тәхи ищи шеңк мосәс. Ин округ кәща хә па правительства кәщайт ши тәхи йира вўсәт. Мосәң, хәнты ши вулаң тәхи йилпа рәпитты оҗңитәл.

Путәр хәншәс:
Светлана Новыхова

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№14 (3650), 25.07.2024

Соучредители
Дума, Правительство
Ханты-Мансийского
автономного округа – Югры

Издатель
Департамент внутренней
политики
ХМАО-Югры

Редакция

ВРИО
главного редактора –
Рагимова Н.В.

Телефон (3467) 33-24-02

Ответственный секретарь –
Вах Н.И.

Телефон (3467) 33-24-02

Адрес редакции и издателя:

628011, г. Ханты-Мансийск,
ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52

E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:

ООО «Новости Югры-
Производство» г. Сургут,
ул. Маяковского, 14.

Индексы 04393, 54393

Тираж **2166** экз.

Заказ **2973**

Цена свободная

Газета
зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в
сфере связи,
информационных технологий
и массовых коммуникаций по

Тюменской области,
ХМАО-Югре и ЯНАО.

12+

Свидетельство о регистрации
ПИ №ТУ 72-00796
от 23 января 2013 г.

Мнение авторов публикаций
не обязательно отражает
точку зрения редакции.